Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Lakivaliokunnan lausuntopyyntö HE 163/2025 vp

Helsingin poliisilaitoksen asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle

1 Asia

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Helsingin poliisilaitokselta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle terrorismisrikoksia koskevan sääntelyn muuttamisesta (HE 163/2025 vp).

2 Helsingin poliisilaitoksen lausunto

Helsingin poliisilaitoksen lausunnon antaa Rikostutkintayksikön Uhkatutkintaryhmän rikosylikonstaapeli Juha Lappalainen. Hän asettuu myös lakivaliokunnan kuultavaksi 18.11.2025.

Helsingin poliisilaitos katsoo, että hallituksen esityksessä esitetyt muutokset selkeyttävät terrorismirikosten sääntelyä sekä salaisten pakko- ja tiedonhankintakeinojen käyttöä. Helsingin poliisilaitos pitää ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja perusteltuina jäljempänä tässä lausunnossa mainituin huomioin.

Suomen pääkaupungin turvallisuudesta vastaavana poliisiyksikkönä Helsingin poliisilaitoksen tehtävä terrorismintorjunnassa on keskeinen. Helsinki on valtiojohdon, hallinnon, työelämän, vapaa-ajan sekä liikenteen keskus. Kaupungissa sijaitsevat lisäksi eri maiden suurlähetystöt, ja siellä järjestetään lähes päivittäin yleisiä kokouksia sekä erilaisia yleisötapahtumia. Pääkaupungin erityispiirteiden johdosta Helsinkiin voidaan arvioida kohdistuvan muuhun maahan verrattuna kohonnut terroriteon uhka.

Terrorismintorjunnan kannalta keskeisinä erityistehtävinä Helsingin poliisilaitos vastaa valtakunnallisesti tasavallan presidentin, valtioneuvoston jäsenten turvallisuudesta sekä valtovierailuiden turvallisuusjärjestelyistä.

Helsingin poliisilaitos ja muut paikallispoliisilaitokset pitävät yllä alueensa tilannekuvaa muun ohella terrorismin ja siihen liittyvien kohdehenkilöiden osalta. Helsingin poliisilaitoksella on kyky ja valmius käynnistää viivytyksettä välittömät toimet reaaliaikaisine pakkokeinoineen mahdollisen terrorismirikoksen tapahtuessa. Poliisilaitoksen johtokeskuksessa on ympärivuorokautisesti päällystöön kuuluvia poliisimiehiä, joilla on koulutus,

kyky ja tarvittava osaaminen johtaa vaativien operatiivisten tilanteiden alkutoimet. Reaaliaikainen valmius tarvittavien salaisten pakkokeinojen sekä muiden esitutkintatoimien käynnistämiseen on terrorismirikosten selvittämisessä kriittisen tärkeää.

Poliisilaitoksen toimintaympäristön ja tehtävien vuoksi Helsingin poliisilaitoksen toteuttamassa terrorismintorjunnassa korostuu ennalta estäminen ja paljastaminen. Tyypillisesti epäily terroristisesta teosta syntyy poliisin saaman tai hankkiman vihje- tai tiedustelutiedon kautta. Pääsääntöisesti pelkän vihje- tai tiedustelutiedon perusteella ei pystytä käynnistämään esitutkintaa, vaan saatua tietoa tulee varmistaa ja vahvistaa tiedonhankintakeinojen avulla. Hallituksen esityksessä esitetyistä muutoksista keskeisimpiä tämän osalta ovat terrorismirikoksen valmistelua (rikoslaki 34a luku 4 §) sekä poliisilain mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja (poliisilaki 5 luku) koskevat säännökset.

Esimerkkinä edellä kuvatusta tilanteesta voisi olla tapaus, jossa poliisin tiedustelutiedon mukaan joku on suunnittelemassa terroristista iskua Helsingissä. Tiedon mukaan henkilön tarkoituksena on hankkia tekovälineet ja palkata muita henkilöitä suorittamaan varsinaisen teon. Tiedon mukaan henkilöllä on lisäksi yhteyksiä radikaaleihin tahoihin

Esimerkin taustalla on lokakuussa 2024 mediassa ollut uutinen, jonka mukaan Israelin suurlähetystöä kohti Tukholmassa ammuttiin 1.10.2024. Paikalta löydettiin ase ja pakenevasta tekijästä saatiin kuvamateriaalia. Tekoa seuraavana päivänä Israelin Kööpenhaminan suurlähetystön läheisyydessä räjäytettiin kaksi käsikranaattia. Poliisi otti teosta kiinni kolme henkilöä, joista yhden epäiltiin olevan edellisenä päivänä Tukholmassa suoritetun teon tekijä. Uutisoinnissa kerrottiin edelleen, että Tukholman ja Kööpenhaminan tekojen taustalla oli ollut ruotsalainen rikollisjärjestö ja sen johtaja, joka oli järjestänyt terrori-iskuja Iranin toimeksiannosta ja hankkinut iskujen tekijöiksi niin sanottuja katujengiläisiä. Todettakoon, että saman rikollisjärjestön henkilöitä on tavattu, ja heihin on kohdistettu tutkintatoimenpiteitä myös Suomessa.

Tukholman ja Kööpenhaminan terrori-iskujen johdosta pidätetyt henkilöt olivat 15-20-vuotiaita henkilöitä. Se korostaa nuoriso-, katujengi- ja järjestäytyneen rikollisuuden sekä terrorismin välistä yhteyttä. Niiden torjunnan sekä kyseisiin ilmiöihin liittyvän tilannekuvan ylläpidon tulee Suomessa olla osa päivittäistä poliisitoimintaa. Toisaalta, mikäli tapahtuu terrori-isku, tulee poliisilla olla 24/7-kyky ja riittävät toimivaltuudet tehokkaaseen operatiiviseen toimintaan ja esitutkinnan aloittamiseen sekä pakkokeinojen käyttöön ilman vähäisintäkään viivettä. Muussa tapauksessa lisävahinkojen estämistä, tekijöiden tunnistamista ja kiinniottoa sekä rikosten selvittämistä ei kyetä toteuttamaan riittävällä tehokkuudella.

2.1 Rangaistussäännösten selkeyttäminen

Helsingin poliisilaitos toteaa, että hallituksen esityksessä esitetyt muutokset rangaistussäännösten osalta selkeyttävät huomattavasti aikaisemmin vaikeaselkoina pidettyä lakia. Luettavuuden ja käytettävyyden kannalta keskeisenä muutoksena on määritelmien siirtämistä luvun alkuun, pykälien sanamuotojen selkeyttämistä sekä viittausten ja toissijaisuuslausekkeiden poistaminen.

Kannatettavana pidetään myös esitystä poistaa terrorismirikosten osalta edellytys valtakunnansyyttäjän päätöksestä syytteen nostamiselle. Muutos mahdollistaisi normaalin ja vakiintuneen syyttäjäyhteistyön sekä virka-ajan ulkopuolella päivystävän syyttäjän palveluiden hyödyntämisen. Muutoksen arvioidaan selkeyttävän ja nopeuttavan terrorismirikosten käsittelyä ja arviointia esimerkiksi tunnusmerkistön osalta.

2.2 Terrorismirikoksen valmistelu

Terrorismisrikoksen valmistelun (rikoslaki 34a luku 4 §) osalta esitettyjä muutoksia pidetään kannatettavina ja tarpeellisina. Muutosten arvioidaan tehostavan ja selkeyttävän poliisin toimintaa.

Vihje- ja tiedustelutietojen kautta saadut kuvaukset mahdollisista valmisteilla olevista terrorismirikoksista sisältävät pääsääntöisesti paljon katveita. Kuten edellä kuvatusta esimerkistäkin ilmenee, alkuvaiheessa ei useinkaan ole tiedossa tarkkaa tekotapaa, välinettä, tekijää tai ajankohtaa. Tämän vuoksi hallituksen esityksessä esitettyjä muutoksia valmisteltavan rikoksen tarkkarajaisuuden ja tekotapojen tyhjentävän luettelon poistamisesta säännöksestä pidetään kannatettavina.

Helsingin poliisilaitos pyytää kiinnittämään huomiota säännöksen tekotapojen kuvauksessa tilanteeseen, jossa henkilön epäillään hankkivan räjähdysaineiden lähtöaineita, jotka ovat yksittäisinä aineina luvallisia ja vaarattomia, mutta mahdollistavat yhdessä räjähteen valmistamisen.

Terrorismirikoksen valmistelua koskevan säännöksen sanamuodon muuttaminen muotoon ”tekemistä varten”, joka kattaa myös valmistelutoimet toisen toteuttamaa rikosta varten, on perusteltu ja tärkeä. Kuten edellä kuvatussa esimerkistä ja muissa Pohjoismaissa tapahtuneissa terrori-iskuissa on käynyt ilmi, voi varsinaisen terrori-iskun tekijänä toimia muu henkilö kuin rikoksen valmistelua suorittava henkilö tai taho.

Esitys terrorismirikoksen valmistelun ankarimman rangaistuksen korottamisesta kuuden vuoden vankeudeksi on tarpeellinen ja perusteltu. Muutos korjaa nykyisen epäsuhdan terrorismirikoksen valmistelun sekä törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun (rikoslaki 21 luku 6 §) välillä. Nykyisten säännösten mukaan törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta voidaan tuomita vankeutta enintään neljä vuotta, kun terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu (rikoslaki 34a luku 2 §) ankarin rangaistus on kolme vuotta.

Muutos ankarimman rangaistuksen osalta selkeyttää pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä. Muutos parantaa poliisin mahdollisuuksia asian tehokkaaseen selvittämiseen sekä mahdollisen teon estämiseen, poistamalla muun muassa telekuuntelusta lähiomaisten välisen viestinnän käsittelyä rajoittavan ehdollisen kuuntelukiellon sekä murtamalla terveydenhuollon salassapitovelvollisuuden. Lisäksi muutos mahdollistaa tulevaisuudessa (HE 121/2025 vp) oikeuden biometristen tunnisteiden vertailuun.

Huomioiden mahdollisen vierastaistelijoihin liittyvän perheensisäisen roolituksen sekä Suomessa oikeudessa ja julkisuudessa käsitellyt terrorismirikokset, joissa veljesten

epäiltiin syyllistyneen terroristiseen murhaan Irakissa ja mielenterveyden häiriöistä kärsineen henkilön vastaavaan tekoon Turussa, voidaan ehdollisen kuuntelukiellon sekä terveydenhuollon salassapitovelvollisuuden väistymistä pitää tarpeellisena terrorismirikoksen valmistelun ennalta estämisessä, paljastamisessa sekä selvittämisessä.

Biometriikkalainsäädäntöä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 121/2025 vp) esitetään muutoksia poliisin henkilötietolakiin. Muutosten tarkoituksena on tarjota poliisille mahdollisuus verrata yksittäisen tehtävän suorittamisen yhteydessä saatavia biometrisiä tietoja, kuten valokuvia, poliisin rekisteriin tallennettuihin tietoihin, henkilön tunnistamiseksi tai henkilöllisyyden varmentamiseksi, jos se on välttämätöntä hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheuttavan merkittävän vaaran estämiseksi. Hallituksen esityksen mukaisesti poliisi saisi käyttää tietoja sellaisen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

Terrorismirikoksen valmistelun ankarimman rangaistuksen korottamista kuuteen vuoteen vankeutta pidetään välttämättömänä myös biometristen tunnisteiden vertailun hyödyntämisen toteuttamiseksi.

2.3 Salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat muutokset

Terrorismirikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä korostuvat riittävien toimivaltuuksien käytön mahdollisuus sekä laajasti käytettävissä olevat tiedonhankintakeinot.

Hallituksen esityksessä esitetyt muutokset pakkokeinolain 10 lukuun ja poliisilain 5 lukuun tukevat ja selkeyttävät poliisin toimintaa. Helsingin poliisilaitos pitää ehdotettuja muutoksia tarpeellisina ja perusteltuina.

Poliisin toimivaltuuksien kehittämisen osalta Helsingin poliisilaitos pyytää huomioimaan sisäministeriössä vuonna 2015 laadittuun arviomuistion: Selvitys poliisilain tiedonhankintasäännösten riittävyydestä yhteiskunnan kannalta kaikkein vakavampien rikosten ennalta estämisessä ja paljastamisessa (SMDno-2015-604). Tehokkaan terrorismintorjunnan varmistamiseksi poliisilaitos katsoo, että arviomuistiossa esitetyt toimivaltuudet jälkikäteen ilmoitettavasta koti- ja paikanetsinnästä, laite-etsinnästä sekä takavarikosta tulisi ottaa uudelleen arvioitavaksi.

Jari Liukku, Poliisipäällikkö

Jari Koski, Rikostarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 13.11.2025 klo 12:56. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tiedoksi

Poliisihallitus

Helsingin poliisilaitos
Pasilanraitio 11, PL 11, 00241 Helsinki
kirjaamo.helsinki@poliisi.fi
Puhelin 0295 470 011, Faksi 0295 411 622, poliisi.fi